

Naslov originala

Antonio Tabucchi

GLI ULTIMI TRE GIORNI

DI FERNANDO PESSOA:

Un delirio

Copyright © 1994, Antonio Tabucchi

First published by Editions du Seuil, 1994, Collection

La librairie du XXIème siècle, sous la direction de Maurice Olender

All rights reserved

Copyright © ovog izdanja *Dereta*, 2025

Antonio Tabuki

Tri poslednja dana Fernanda Pesoe

Jedno snoviđenje

Prevod sa italijanskog

Ana Srbinović

dereta

28. novembar 1935.

1.

Prvo moram da se obrijem, rekao je on, neću da idem u bolnicu neobrijan, pozovite berberina, molim vas, stanuje tu na čošku, zove se gospodin Manaseš.

Ali za to nema vremena, gospodine Pessoa, odvrtila je nastojnica, taksi je već pred vratima, vaši prijatelji su već stigli i čekaju vas na kapiji.

Nema veze, odgovorio je on, uvek ima vremena.

Seo je u malu fotelju gde ga je gospodin Manaseš obično brijao i počeo da čita Sa-Karneirove pesme.

Ušao je gospodin Manaseš i poželeo mu dobro veče. Gospodine Pessoa, rekao je, kazali su mi da se ne osećate dobro, nadam se da nije ništa ozbiljno.

Obmotao mu je peškir oko vrata i nasapunao mu lice.

Pričajte mi nešto, rekao je Pessoa, vi, gospodine Manasešu, znate toliko zanimljivih priča i vidate toliko ljudi u svojoj berbernici, pričajte mi nešto.

Pessoa je obukao crno odelo koje je nedavno dao da mu se sašije, zavezao leptir-mašnu, stavio naočare. Napolju nije bilo hladno, ali je padala kiša. Zato je obukao svoj žuti kišni mantil, uzeo olovku i beležnicu i počeo da silazi niz stepenice.

Na stepeništu je naišao na svoje prijatelje Fransiška Goveju i Armanda Teişeiru Rebelu. Izgledali su zabrinuto. I jedan i drugi su u ruci držali kišobran s kog se cedila voda. Idemo s tobom, rekli su uglas. Pessoa se odsutno nasmeşio. Osećao je oştar bol u desnom boku i to ga je sprećavalo da bude ljubazan. Dvojica prijatelja su mu ponudila ruku kako bi mu pomogli da siđe, ali on je odbio i sişao je drţeći se za gelender. U predvorju je ugledao svog šefa, gospodina Moitinja de Almeidu, koji se nešto domundćavao s taksistom. Poći ću i ja, gospodine Pessoa, rekao je predusretljivo gospodin Moitinja de Almeida, ųelim i ja da pođem, ne mogu da vas pustim samog.

Nemojte se mućiti, gospodine Moitinja de Almeida, odgovorio je Pessoa jedva ćujnim glasom, ovde su dvojica mojih prijatelja koji će me otpratiti, nemojte se mućiti.

Ali gospodin Moitinja de Almeida je izgledao odlućan u svojoj nameri, otvorio mu je prednja vrata, Pessoa je seo pored taksiste, a njegova tri pratioca su se smestila na zadnje sedište.

Tokom voųnje, dugo je kroz prozor posmatrao kupolu Bazilike Eştrele. Bila je to prelepa bazilika, sa ogromnom baroknom kupolom i ukraşenim proćeljem. Ispred nje, u parku, sastajao se pre mnogo godina sa Ofelijom Keiroş, svojom jedinom velikom ljubavi. Na klupi u parku ispred Eştrele razmenjivali su stidljive poljupce i svećana obećanja da će se zauvek voleti.

Ali moj ųivot je bio jaći od mene i moje ljubavi, proşaputaó je Pessoa, oprosti mi, Ofelija, ali ja sam morao da pişem, morao sam samo da pişem, nisam mogao ništa drugo da radim, a sada je kraj.

Taksi je prošao pored Parlamenta, a potom skrenuo u Kalsadu du Kombro. U tom kraju je nekada stanovao, pre mnogo godina, u jednoj iznajmljenoj sobi. Gazdarica se zvala dona Marija daš Virtudeš, dobro se sećao, bila je to gospođa od šezdesetak godina, sa bujnim grudima i plavo ofarbanom kosom, koja ga je uveče pozivala na liker od trešanja i na svoje spiritističke seanse. Prizivala je svog pokojnog muža, maršala Pereiru, i dugo bi s njim pričala o ratovima u Africi i ceni paprika. Zatim bi popili po čašicu *žinžinje*¹, pojeli trešnju iz likera i tada bi se Pessoa oprostio, rekavši: laku noć, dona Marija daš Virtudeš, i lepi snovi. Povukao bi se u svoju sobu. Tih večeri je bio u kontaktu sa Bernardom Soarešom i u njegovo ime pisao *Knjigu nespojaka*. Budio se u zoru da bi posmatrao kako nad Lisabonom noć prelazi u dan i te nijanse svetlosti beležio u sveščicu sa kožnim koricama koju mu je majka poslala iz Južne Afrike.

Kada su stigli u Ulicu Luž Sorijano, zaustavio ih je policajac. Ne možete da prođete, rekao je policajac, na ulici se održava priredba povodom nacionalnog praznika, sa sve orkestrom i ostalim učesnicima, danas je slavlje u gradu.

Gospodin Moitinjo de Almeida je proturio glavu kroz prozor. Ja sam doktor Moitinjo de Almeida, rekao je glasom koji nije dopuštao prigovor, moramo da stignemo do bolnice „Sao Luiš duš Fransezeš”, u kolima imamo bolesnika.

Policajac je skinuo kapu i počeo se po glavi. Čujte, gospodine, rekao je, pokazaću vam kako do tamo da stignete zaobilaznim putem, to je zabranjen smer, ali ovog puta ću vas pustiti da prođete, skrenite desno, potom levo i ući ćete u Ulicu Bairro Alto. Pessoa se nasmešio jer ga je prepoznao.

---

¹ *Ginjinha* (port.) – višnjevača. (Sve napomene su prevoditeljke).

Bio je to Koeljo Pašeko, njegov heteronim čiji su stiho-vi samo jednom potekli i tada je napisao izvesnu turobnu i proročku pesmu u neogotskom stilu. Šta je radio Koeljo Pašeko preobučen u policajca? Možda ga je poslao Učitelj da pripremi njegov dolazak. Pessoa je podigao ruku i njome napravio ezoterični znak. Koeljo Pašeko je, takođe, podigao ruku i napravio ezoterični znak, a zatim je taksi skrenuo u prvu ulicu desno.

Na prijavnici je sedela neka bolničarka koja je dremala. Gospodin Moitinjo de Almeida joj se obratio, upitao je za dežurnog lekara, rekao da je u pitanju hitan slučaj.

Pessoa je seo na obližnju stolicu i počeo da sanjari. Video je deliće svog detinjstva i čuo glas svoje bake Dionizije, koja je umrla u ludnici. Fernando, govorila mu je njegova baka, ti ćeš biti isti kao ja, jer iver ne pada daleko od klade, i ceo tvoj život biću kraj tebe, jer život je ludilo, a ti ćeš umeti da živiš to ludilo.

Podite sa mnom, rekao je doktor i uhvatio ga za podlakticu, podupirući ga. Uveo ga je u sobu u kojoj se nalazio uski krevetac i gde se osećao jak miris sredstva za dezinfekciju. Skinite se, naredio je doktor. Pessoa se skinuo. Lezite, naredio je doktor. Pessoa je legao. Doktor je počeo da ga pregleda, ispipavajući mu stomak. Kad je stigao do jetre, Pessoa je jauknuo. Od kada se osećate loše?, upitao je doktor. Od popodneva, odgovorio je Pessoa. Kakve ste simptome imali?, upitao je doktor. Imao sam jake bolove, odgovorio je Pessoa, i povraćao sam zeleno.

Doktor je pozvao bolničarku i naložio joj da smesti pacijenta u sobu broj četiri. Potom je uzeo registar i zapisao u bolnički karton: „Upala jetre”.

Pesoa se pozdravio sa svojim prijateljima. Gospodin Moitinho de Almeida je želeo da ostane, ali Pesoa ga je ljubazno otposlao kući. Drugu dvojicu je na brzinu zagrlio. Ostavite me, dragi prijatelji, rekao je, možda ću noćas i sutra ujutru imati posete, videćemo se prekosutra.

Soba je bila skromna, sa gvozdenim krevetom, belim ormanom i malim stolom. Pesoa je legao u krevet, upalio lampu na noćnom stočiću, spustio glavu na jastuk i prešao rukom preko desnog boka. Srećom, bolovi su sada bili podnošljiviji. Bolničarka mu je donela čašu vode i neku pilulu, a zatim je rekla: oprostite mi, ali moram da vam dam injekciju, tako je naredio doktor.

Pesoa je upitao da li može da dobije laudanum, lek za spavanje koji je imao običaj da uzima kada, u svojstvu Bernarda Soareša, nije mogao da zaspi. Bolničarka mu je donela lek i Pesoa ga je popio. Zovem se Katarina, rekla je bolničarka, ako vam nešto zatreba, samo pozvonite i ja ću odmah doći.

2.

Koliko je sati?, upitao je Pesoa.

Skoro je ponoć, odgovorio je Alvaro de Kampuš, pravo vreme za sastanak s tobom, vreme za utvare.

Zašto si došao?, upitao je Pesoa.

Zato što ako ti odlaziš, valja nekoliko stvari da raščistimo, odgovorio je Alvaro de Kampuš, ja te neću nadživeti, otići ću s tobom, ali pre nego što potonemo u mrak, valja nekoliko stvari da raščistimo.

Pesoa se pridigao na jastuke, otpio gutljaj vode i upitao: šta ti je na umu?

Dragi moj, odgovorio je Alvaro de Kampuš, sa zadovoljstvom primećujem da me ne nazivaš inženjerom i da mi se ne obraćaš sa vi već da se prema meni odnosiš prisno.

Naravno, odgovorio je Pesoa, ti si ušao u moj život, zauzeo si moje mesto, ti si taj koji je okončao moju vezu sa Ofelijom.

Učinio sam to za tvoje dobro, odvratio je Alvaro de Kampuš, ta slobodoumna devojka nije odgovarala čoveku tvojih godina, bio bi to rđav brak. A uostalom, znaš, sva ona ljubavna pisma koja si joj pisao bila su smešna, ja inače mislim da su sva ljubavna pisma smešna, jednom rečju, nisam

mogao da dozvolim da ispadneš smešan, nadam se da si mi zahvalan.

Ja sam je voleo, prošaputao je Pessoa.

Smešnom ljubavlju, odvratio je Alvaro de Kampuš.

Da, naravno, može biti, odgovorio je Pessoa, a ti?

Ja?, rekao je Kampuš. Ja, pa eto, ja sam sklon ironiji, napisao sam jedan sonet koji ti nikada nisam pokazao, govori o ljubavi koja će te sablazniti jer je posvećen jednom mladiću, mladiću kog sam voleo i koji je mene voleo u Engleskoj, sve u svemu, taj sonet će iznedriti mit o tvojim potisnutim ljubavima, nekoliko kritičara će se tome veoma radovati.

Da li si zbilja nekog voleo?, prošaputao je Pessoa.

Zbilja sam nekog voleo, jedva čujno je odgovorio Kampuš.

Onda ti opraštam, rekao je Pessoa, opraštam ti, mislio sam da si celog života voleo samo teoriju.

Ne, rekao je Kampuš prišavši krevetu, voleo sam i život, a ako sam u svojim silovitim futurističkim odama zvučao nadmeno, ako sam u svojim nihilističkim pesmama sve uništavao, čak i samog sebe, znaj da sam i ja u životu voleo, svečan koliko je to bolno.

Pessoa je podigao ruku i njome napravio ezoterični znak. Rekao je: opraštam ti, Alvaro, pođi sa besmrtnim bogovima, ako si u životu voleo, ako si makar jednom voleo, oprošteno ti je, jer si ljudsko biće, oprošteno ti je zbog tvoje ljudskosti.

Mogu li da zapalim?, upitao je Kampuš.

Pessoa je klimnuo glavom. Kampuš je izvadio iz džepa srebrnu tabakeru i uzeo cigaretu, uglavio je u dugačku muštiklu od slonovače i zapalio. Znaš, Fernando, rekao je, osećam nostalgiju za vremenima kada sam bio dekadentni pesnik, dobu u kom sam prekookeanskim brodom plovio po morima Istoka, ah, tada sam čak pozeleo da pišem stihove

mesecu, i uveravam te, naveče, na mostu, kad su se održavali balovi na brodu, mesec je bio toliko veličanstven, bio je toliko moj. Ali u to doba sam bio glup, ironičan prema životu, nisam umeo da uživam u životu koji mi je dat, i tako sam propustio priliku, život mi je iscurio.

A onda?, upitao je Pessoa.

Onda sam pozeleo da dešifrujem stvarnost, kao da je stvarnost moguće dešifrovati, i obuzeo me je nespokoj. A s nespokojem je došao nihilizam, potom sam izgubio veru u sve, čak i u samog sebe. I evo me sad kraj tvog uzglavlja, poput izandale krpe, spakovao sam kofere za nigde, moje srce je ispražnjeno vedro. Kampuš je otišao do stočića i ugasio pikavac u porcelanskom tanjiriću. Eto, dragi Fernando, rekao je, imao sam potrebu da ti sve ovo kažem sad kad ćemo se možda rastati, valja da krenem, doći će i drugi da te obiđu, znam, a tebi više nije ostalo mnogo vremena, zbogom.

Kampuš je obukao mantil, stavio monokl na desno oko, pozdravio se brzim pokretom ruke, otvorio vrata, zastao na trenutak i ponovio: zbogom, Fernando. A onda je prošaputao: možda nisu sva ljubavna pisma smešna. I zatvorio je vrata za sobom.

Za izdavača
Dijana Dereta

Urednik
Kata Kaluđerović

Lektura i korektura
Vesna Crepuljarević

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-582-9

Antonio Tabuki
TRI POSLEDNJA DANA
FERNANDA PESOE

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2025.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dereta.rs**
KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.131.1-32

ТАБУКИ, Антонио, 1943–2012

Tri poslednja dana Fernanda Pesoe : jedno snoviđenje / Antonio Tabuki ;
prevod sa italijanskog Ana Srbinović. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta,
2025 (Beograd : Dereta). – 46 str. ; 21 cm

Prevod dela: Gli ultimi tre giorni di Fernando Pessoa: Un delirio/ Antonio
Tabucchi. – Tiraž 1.000. – Napomene uz tekst.

ISBN 978-86-6457-582-9

COBISS.SR-ID 165534729